

Tretten lykkelige år - Ottoline Jensen i Brunholm Friskole

Skrevet 1945 af Ingeborg Andersen (f. Svendsen), Ottolines tidligere elev

Omkring nytår 1898 besluttede Kristian Sørensen, Albæk Skovhus, sig til at søge en lærerinde til sine to døtre og sin brors søn og datter. Han satte en annonce i Højskolebladet, og i samme nummer søgte en ung pige plads som lærerinde. Kristian Sørensen syntes, at det måtte sikkert være hende, de skulle have. Han skrev til hende og bad hende komme og se på pladsen, og så bad han hende pakke sit tøj, inden hun rejste, så det kunne sendes bag efter, hvis hun fik lyst til at blive. Den unge pige tænkte noget over tingene, og så skrev hun til Kristian Sørensen, at hun ville komme og se på pladsen. Hun kunne være i Støvring med 6-toget 15. januar.

Ottoline Jensen

Den unge pige var Ottoline Jensen fra Grottrup ved Hjortshøj. Hun kom, og hun blev i tretten lykkelige år. Lykkelige for hende, for børnene og forældrene.

Line var fra småkårshjem. Hendes far var snedker, og der var ikke så få søskende. Stærk af helbred var Line ikke, men godt begavet, og hendes lyst var at blive lærerinde. Men der kunne ikke blive råd til at koste på hendes uddannelse, så de tanker måtte hun slå ud af hovedet. Hun skulle lære at væve, så kunne hun være hjemme hos forældrene. Det passede bedst, da hun ikke var så stærk. ”Men nu kommer eventyret”, som hun selv siger, ”for det synes jeg virkelig, det er, eller som jeg også føler det, som en styrende hånd, der greb ind, så jeg nåede mine ønskers mål og blev lærerinde”.

Efter et syv måneders sygehusophold gik Line hjemme og skulle samle kræfter, inden hun skulle begynde som elev hos en væver et sted i nærheden. Men en dag hen ad foråret kom forstander Simonsen fra Hesselballe Højskole hen til snedkeren for at høre, hvordan Line havde det. To af hendes søskende havde været elever på hans skole. Han foreslog, at de skulle sende Line på højskolen om sommeren. Hun kunne bo og spise hjemme. Spadsereturen havde hun kun godt af. Og det skulle intet koste. Det ville være godt for hende at være blandt andre unge piger og blive kvikket op.

Da sommerskolen var forbi, kom forstanderen igen hen til snedkerens og foreslog, at de skulle lade Line få lov at komme på hans realskole, som blev drevet sammen med højskolen. Der kunne fås nogen understøttelse, og når han fik de penge, så skulle det ikke koste mere. Forældrene gav deres minde, og Line gik på realskolen i to år. Holdet rejste så til København en måned for at tage eksamen, men forstanderen mente godt, Line kunne få plads uden den. Det var der flere elever, der havde fået. Line fortæller, at forstander Simonsen flere gange talte med hende om at lægge sit bondemål af, da hun nok vanskeligt ville kunne komme verden igennem med at sige ”a”. Men det var Line ked af. Hun syntes nu slet ikke, hun kunne, så længe hun var hjemme.

Line skriver, at opholdet på højskolen var hun glad for. Hun fik gode kundskaber. ”Men det, som giver livet indhold, fandt jeg først i mit kære Himmerland”. På hendes hjemegn var der intet menighedsliv. Fri- og valgmenigheder var næsten ukendt. Det nærmeste sted var Egå, hvor pastor Teilmann havde en lille menighed, og hvor der også var friskole. Hun fortæller, at hun ikke var uberørt af kristendom. De havde da også en god grundtvigsk præst i Todbjerg. Og desuden havde hun to gode veninder på sygehuset, en gangpige og en sygeplejerske, som havde deres hjem i Odder og havde pastor Mallings til præst.

Da nu Line havde besluttet sig til at se på pladsen i Albæk Skovhus, overvejede hun, om hun skulle følge forstanderens råd og nu prøve at "snakke fint". Men hun turde ikke ret godt give sig i lag med det. Sæt hun skulle forglemme sig og komme til at sige "jeg" og "a" hver anden gang. Det var så flovt. Da hun kom til Støvring, var både Kristian og hans kone, Sine, der at tage imod hende. Og da hun begyndte at tale til dem, udbrød Sine: "Åh, Gud ske lov, hun siger "a"!"

På vejen hjem fortalte Sine hende, at hun havde været så bange for at få en lærerinde, da de i alle måder havde det meget gammeldags, og det derfor ikke var så rart at få en fin og fornem dame i huset. Men nu var hun tryk og glad, da hun hørte Line tale bondemål. Og Line var glad for, at hun intet havde forandret.

Kort efter Ottolines tid blev det gamle Albæk Skovhus erstattet af et grundmuret hus

Ja, det var meget gammeldags hos Kristian Sørensen i Albæk Skovhus. Der var kun én stue. Gulvet var strøet med sand. Der var fast bæk, langt bord og en bæk udenfor bordet. Og så var der to armstole med halmsæder, ingen gardiner for vinduerne, men en god varme i bilæggerovnen. Og de fik et godt og varmt måltid mad, hvilket gjorde godt oven på den lange køretur i mørke og kulde. Menneskene var så venlige mod hende. De sad og talte lidt, og Line bad dem, om de ikke sammen måtte synge "Til vor lille gerning ud gik vi små fuldglade".

Så skulle de i seng. Det varede længe, inden Line faldt til ro. Hun vidste ikke, hvad hun skulle, om hun skulle blive eller rejse. Hun var nok mest tilbøjelig til det sidste.

I hendes værelse var to løse bænke, et langt bord og en seng. Heller ikke her var der gardiner eller forhæng for vinduerne. Det værelse skulle tillige være skolestue. Line hængte sit rejsetæppe for vinduet og gav sig til at tænke over stillingen. Det var ikke helt, som hun havde tænkt sig det. Skal, skal ikke, skal, skal ikke.

Dagen efter gik Kristian Sørensen en tur med hende rundt i skoven. Der var vidunderligt smukt, med disse mørke graner og den hvide sne. Det var meget forskelligt fra den natur, Line kendte fra sin hjemegn på Østkysten. De gik til Brunholm og hilste på Kristians bror og søster, Karl og Hanne. De var unge og glade mennesker, og det gjorde straks et godt indtryk på Line. Derfra gik turen hen til Line og Niels Sørensen, en anden bror til Kristian. Om eftermiddagen kørte Kristian Sørensen en tur med Line. Først skulle de til Suldrup og hilse på Pouline, enke efter Lars Svendsen, og derfra til Trængstrup. Kristian vidste nok, hvor han førte hende hen. Det velkommen og de håndtryk, hun fik hos disse familier, vil hun aldrig kunne glemme. I Trængstrup drak de kaffe, og derpå kørte de atter hjem. På hjemvejen bemærkede Line: "Det var dog en mængde sønner, de havde på den gård!" Der var jo fyldt hele vejen om det lange bord til kaffen. Men så fik Line at vide, at det var karlene. Det havde hun ikke kendt til fra sin hjemegn, at karlene skulle ind og drikke kaffe sammen med gæsterne. Da den tur var overstået, var Line klar over, at hun ville have pladsen, og hun skrev hjem efter sit tøj. Hun blev fæstet for 120 kroner om året. Derpå begyndte undervisningen. Line fortæller: "Jeg holdt skole, og jeg gik på en måde selv i skole. Der var meget at lære. Jeg glemmer aldrig, hvor

godt og kærligt, jeg blev taget ved hånden og kom til at føle mig hjemme i de forskellige hjem og ved Søren Anker Møllers gudstjenester”.

Der holdtes skole to år i Albæk, men så blev pladsen for lille, idet der var kommen flere børn til. Line flyttede da til Brunholm, til Kristian Sørensens bror, Niels, hvor storstuen blev skolestue, og Line fik gæsteværelset. Stuen var stor og rummelig til trods for, at der stod tre store skabe og pigens seng. I en krog mellem døren og skorstenen var der knage til børnenes overtøj. Det var altid varmt og godt til hjemturen.

Det var en herlig tid for os børn, mens der undervistes i Niels Sørensens storstue. Vi var alle på samme hold den første tid, senere blev vi delt i to klasser. Line fortalte godt og var udmærket til at lære fra sig. Niels Sørensen og hans kone var som forældre for os alle. Den gang var der ingenting, der hed gummistøvler, og vejene var meget plørede vinteren igennem. Altid blev træskoene fulde af sne eller vand. Men i skolen skiftede vi strømper. Var der en, der ingen havde fået med, så fandt Line et par af sine egne eller måske Line Sørensens, for de to ”Liner” sørgede altid for, at strømper og træsko var tørre, til vi skulle hjem. Regnede det, var overtøjet jo også vådt, men det var altid varmt og tørt, når vi skulle i det igen. Det hændte også, at der blev tørret tøj både i skolestuen, i dagligstuen og i køkkenet. Var det nu rigtig bitterlig koldt, da kogte Line Sørensen altid en stor gryde mælk, som vi fik til mellemmad om middagen. Det gjorde godt.

De to ”Liner” var altid rede til at gøre godt imod os. Jeg husker en dag, der kom en fotograf, som skulle tage et stort billede af os alle. De andre skolebørn blev sendt hjem for at få deres nye tøj på, men jeg havde for langt og kunne desværre ikke nå det. Så riede Line en mægtig flot, bred blonde i halsen på min kjole. Nu var jeg ikke den mindst fine. Billedet kom dog ikke til at du. Niels Sørensen havde ikke stået helt stille.

I frikvartererne havde vi altid den samme leg, så længe det var sommer. Vi legede ”Ulv” i den store have vest for gården. Jeg tror, den leg var opfundet lige til stedet, for siden vi flyttede over i den ny skole, legede vi aldrig mere ”Ulv”. Vi havde to mål. Jeg kan huske, det ene var ved indgangen til haven, det andet var et lysthus indrettet med en dejlig græsbænk i en gammel roekule. Der var to stier, som forbandt de to mål, men gangen i legen husker jeg ikke mere. Om vinteren havde vi dammen ved gården med karrusel og glidebaner. Det gjaldt om at have træskoene slidt tilpas. Var der sne, byggede vi snemænd og snehuse. Var vejret for galt at være ude i, så ”byttede vi gårde” i skolestuen eller ”fielt fingerbølle”. Det hændte, det var så koldt, at den store skolestue ikke kunne varmes op, men så rykkede vi ind i Lines værelse. Sådanne dage var der sjældent ret mange i skole. Men det var vel nok festligt, når den lille flok kom ind i Lines egen stue. Der tror jeg ikke, der blev taget så højtideligt på undervisningen. De dage vankede der særlig godt med historier.

De år hos Niels Sørensen har sikkert haft stor betydning for Lines udvikling. Det var et prægtigt hjem. Niels Sørensen var en vågen, frisindet og klart seende mand. Deres hjem og vort hjem stod i meget nært venskabsforhold. Line har en gang fortalt mig, at når de havde været til møde og hørt noget godt, eller måske læst noget, de var meget optaget af, så søgte de gerne sammen, Niels Sørensen og mor. Da havde de så meget at samtale om. En dag sagde Niels til de to ”Liner”, at de skulle gå op at besøge Poulina. ”Ja”, sagde hans kone, ”men du skal med, for så får du og Poulina talt så meget sammen, som vi gerne vil høre”. Jeg vil ønske, jeg kunne have givet en bedre skildring af Niels Sørensen, som han var. Både han og hans kone døde tidligt. Jeg var knap voksen den gang. Men jeg synes, egnen og kredsen både i Brunholm og Trængstrup led et stort tab ved deres bortgang.

Pladsen i skolestuen blev imidlertid for lille. Børneantallet var vokset til atten. Det blev be-

Ottoline ved den nyopførte Brunholm Friskole

stemt at bygge skole. Den kom til at ligge øst for den egentlige have over for Karl Sørensen's gård. Niels Sørensen gav jorden til byggegrund, have og legeplads. Karl Sørensen gav håndværkerne kosten. Kristian Sørensen anlagde haven. Jordarbejde og kørsel blev udført af den øvrige forældrekreds, nemlig Anthon Jensen, Lines bror, der var blevet gift med Hanne Sørensen, Anders Larsen, Jakob Kragelund, Morten Kristensen, Jens Peter Pedersen og Pouline Svendsen.

I den nye skole fik Line så sit hjem og sit arbejde i ni år. Lønnen steg til 275 kroner. Nu skulle hun jo selv føre hus. Mens skolen var hos Kristian Sørensen kostede han det hele. Siden blev det sådan, at Niels Sørensen gav kost og husly. De øvrige udgifter betaltes med 12 kroner årlig for hvert barn. 24 kroner for to og 25 kroner for tre. Højere steg det ikke, for så blev det for hårdt for dem, der havde mange børn. Skolepengene blev det samme efter flytningen til den ny skole. Der var jo ikke så mange penge blandt folk den gang, så det kunne være svært nok at skaffe dem. Viljen var sikkert god. Mor fortalte en gang, der havde været generalforsamling, at en mand sagde, han ville give 25 kroner årlig. Så var der en anden, der sagde: "Ja, men du har jo kun ét barn". "Så meget lettere kan jeg vel", blev der svaret.

Men var det hårdt for forældrene at udrede pengene, så var det sikkert langt værre for Line at få lønnen til at forslå. Man begriber ikke, at det kunne lade sig gøre. Men jeg er sikker på, at ingen har hørt Line klage. Hun var altid gæstfri og gavmild. Det årlige juletræ afholdtes på hendes regning alene. Og det var pragtfuldt med fyldte hjerter, kræmmerhuse og sukkerfigurer. Nej, det er utroligt at det lod sig gøre, men pengene rakte jo længere dengang end nu. Jeg tror dog, Line ville have lidt nød, om ikke skolebørnene af og til var kommet stikkende med lidt i tasken til hende, en sigtekage eller en bid slagtemad og måske lidt æg. Jeg var lykkelig, når jeg havde lidt med til Line. Mine kammerater har sikkert haft det på lignende måde. Jeg kan huske, mor sendte et stykke hvidt, hjemmevævet kjolestof med mig derhen. Bestyreren sagde til mig, idet jeg gik, at jeg skulle sige til Line, hun skulle få farvet det grønt. Kjolen blev gnistrende grøn, og den klædte hende godt. Lønnen steg dog lidt efter lidt til 550 kroner.

Line var dygtig og flittig til håndarbejde, og tit måtte hun hjælpe en og anden mor med at få lavet en krave eller pyntet en hat. Jo, Lines kræfter blev taget godt i brug. Jeg tror næsten, hun undertiden blev udnyttet for meget. Hun havde egentlig nok i sin skolegerning og sit hus. Skoledagen begyndte klokken 9 om vinteren og klokken 7 om sommeren. Først havde vi morgenandagt og derefter bibelhistorie, læsning og retskrivning, dernæst danmarkshistorie eller geografi og næsten hver dag en historie eller en del af en, for det hændte, hun læste en hel bog for os gennem flere dage. Desuden havde vi tegning. Line var dygtig til det fag, som vi alle syntes var morsomt. Vi tegnede blomster, dyr og landskaber. Den gang syntes vi, det var hele kunstværker. Men de kunne nok ikke stå for en kritisk vurdering. Timerne begyndte og sluttede med sang. Vi lærte godt. De fleste af os kunne skrive fejlfrit, når vi forlod skolen. Regning var dog vist Lines stærkeste side.

På legepladsen tumlede vi i frikvartererne. Den leg, vi mest brugte hed "Saalt". Den leges vist i Brunholm den dag i dag. Men vi legede også andet: "Enke", "Nap Gassi" og "Kys, kys ud i

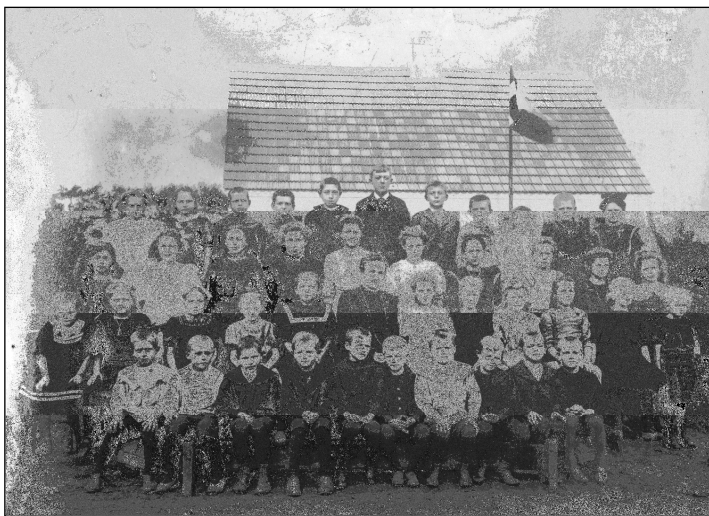

Ottoline ser til, mens børnene leger på legepladsen

os alle, selv de mest skarnsagtige, omtalte hun som en gæv dreng eller pige.

Når børnene var bleven store og var kommen ud af skolen, slap hun dem dog ikke. Vi blev ved at hænge ved hende, jo, vi bliver ved livet igennem. Sine store børn og andre unge samlede hun tit til leg og lystighed i skolestuen eller på legepladsen. Til juletræet var der jo ikke plads til både børn, forældre og unge; men ungdommen havde en aften for sig selv med sang-lege og dans til harmonikamusik. Hendes fødselsdag blev fejret 18. juni af store og små. Line kom rundt til alle børns fødselsdage, både mens vi gik i skole, og efter at vi havde afsluttet skolegangen. En fødselsdag uden Line var der ikke noget ved.

Men Lines forældre blev gamle og svage og kunne ikke undvære hjælp. Line fandt det da rigtigst, at hun tog hjem til dem. Hun var den eneste af søskendeflokken, der ikke var gift. Hun syntes ikke, der var andre, der kunne tage sig af de gamle. Derimod syntes hun nok, en anden kunne tage gerningen i skolen op efter hende. Måske kunne hun også dårlig blive ved at holde ud til skolegerningen. Rask var hun jo aldrig. Det var svært for Line at forlade skolen, og det var svært for forældre og børn at sige hende farvel. Sikkert har der sjældent levet et så elsket menneske som hende. Jeg tør sige, at hun havde kun venner. Skolekredsen var en stor virkelig vennekreds. Det var i sandhed en lykkelig tid.

Ottoline i midten blandt alle sine børn

Endnu lever Line, men de fleste forældre fra den tid er borte. Mange af de, som vi børn og unge så så meget op til, er gået bort. Dog lever blandt andre Kristian Sørensen og hans bror Karl. Line bor nu i Klostret i Aarhus. Hendes forældre er døde for længe siden. Hun er meget svag, og tit har hun svære smerter. Men endnu glædes hun ved mindet om de dejlige dage i Brunholm. Gid det minde må lyse for hende til hendes sidste stund. Der går kærlige og taknemlige tanker til Line fra hendes store børneflok omkring Brunholm.

Artiklen blev bragt 1945 i festskriftet "Sønderup og Brunholm Friskolers 50 års jubilæum"